

RADA NARODOWA

DWUTYGODNIK

Rok V

Warszawa, 15 listopada 1948 r.

Nr 22 (136)

T R E Ś C:

Gospodarka finansowa związków samorządu terytorialnego w świetle budżetów na 1949 r.

Rola i zadania społeczne czynników powołanych do wymiaru podatku gruntowego — *dr St. Lindberg.*

Przejście lasów samorządowych na własność Państwa — *P. Segalewicz.*

Zmiana ustawy z dnia 10.XII 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych — *mgr. T. Hattowski.*

W sprawie zwalczania żebractwa i włóczęgostwa — *F. Branny*

Nowe zadania Komisji Kontroli Cen — *St. Karpiński.*

Z doświadczeń działaczy terenowych.

Z życia samorządu.

Przegląd prasy samorządowej.

Porady prawne.

Wiadomości urzędowe.

Przegląd ustawodawstwa.

Gospodarka finansowa związków samorządu terytorialnego w świetle budżetów na 1949 r.

Z polecenia Rady Państwa Kancelaria Rady Państwa w porozumieniu z Ministerstwami: Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Skarbu wydała instrukcję z dnia 7 czerwca 1948 r., dotyczącą przygotowywania, uchwalania i zatwierdzania budżetów związków samorządowych na rok 1949.

Instrukcja o której mowa, zawierała:

1. wskazówki techniczne, dotyczące preliminowania dochodów i wydatków, a zwłaszcza jednolitego zaliczania ich do odpowiednich działów budżetowych.

2. wskazówki merytoryczne, dotyczące poszczególnych działów gospodarki samorządowej i rozwijające wytyczne, jakie w tej materii ustaliła Rada Państwa;

3. ścisły terminarz prac budżetowych w związkach samorządowych poszczególnych stopni;

4. polecenie, aby organa samorządowe wyższych stopni równocześnie z uchwaleniem budżetu dla swojego związku samorządowego zestawily według ustalonych

wzorów zatwierdzone budżety jednostek samorządu niższego stopnia i żeby przedstawiając swoje budżety do zatwierdzenia, przedłożyły równocześnie władzy nadzorczej wspomniane zestawienia tak, aby w rezultacie

Rada Państwa, otrzymując do zatwierdzenia budżety wojewódzkich związków samorządowych, dysponowała zestawieniami budżetów wszystkich związków samorządowych z całego kraju.

Instrukcja pisana poparta była szeroką akcją instruowania ustnego, która objęła przedstawicieli i pracowników wszystkich związków samorządowych.

Celem tej całej akcji instrukcyjnej było otrzymanie

możliwie jednolitego obrazu całej gospodarki samorządowej w Państwie i to jednolitego pod względem formy i techniki budżetowania, pod względem treści, tj. kierunków i rozmiarów gospodarki samorządu w poszczególnych dziedzinach i wreszcie pod względem czasu. Moment czasu odgrywa tutaj rolę szczególnie ważną.

Nakładem Kancelarii Rady Państwa przy współudziale Głównego Urzędu Statystycznego ukazało się wydawnictwo: „Gospodarka finansowa związków samorządu terytorialnego w świetle budżetów na 1949 rok“.

Wydawnictwo powyższe, zawierające ponad 100 tablic na 136 stronkach zestawia budżety związków samorządowych na 1949 r.

Jest to pierwsze w historii samorządu terytorialnego w Polsce zestawienie całokształtu gospodarki finansowej samorządu.

W połowie listopada r.b. wydawnictwo to zostanie rozslane wszystkim związkom samorządowym w kraju.

O roli i znaczeniu pracy ogólnego ujęcia gospodarki finansowej samorządu na 1949 r. jeszcze przed rozpoczęciem roku budżetowego mówi zawarta w tym wydawnictwie przedmowa Kancelarii Rady Państwa.

Przedmowę tę drukujemy obok.

Chodziło bowiem o to, ażeby (po raz pierwszy w dziejach Polski) uzyskać i przedstawić czynnikom miarodajnym i społeczeństwu obraz gospodarki samorządowej w ujęciu budżetowym nie tylko przed rozpoczęciem nowego roku budżetowego, ale także w momencie, w którym prace nad budżetem państwowym nie są jeszcze ostatecznie zamknięte, co drogą odpowiednich korektur pozwoli scharmonizować plan finansowy samorządu z ogólnym planem finansowym Państwa.

Materiały i zestawienia budżetowe, które w wyniku otrzymała Kancelaria Rady Państwa, odpowiednio usystematyzowane i zestawione w tablice, zostały opracowane pod względem technicznym przez Główny Urząd Statystyczny i stanowią treść niniejszego wydawnictwa.

Podając je do publicznej wiadomości, Kancelaria Rady Państwa uważa za konieczne zauważyć, co następuje:

1. Opracowanie opiera się na zestawieniach budżetów gmin wiejskich i miejskich oraz powiatowych związków samorządowych, **zatwierdzonych** przez bezpośrednie władze nadzorcze oraz na preliminarzach budżetowych wojewódzkich związków samorządowych oraz miast Warszawy i Łodzi, jeszcze **niezatwierdzonych** przez Radę Państwa. Odroczenie całej publikacji do chwili zatwierdzenia tych ostatnich budżetów pociągnęłoby bowiem za sobą zwłokę, która w znacznym stopniu udaremniłaby cel, któremu publikacja ma służyć, a mianowicie zorientowanie się w całości gospodarki samorządowej przed ostatecznym sfinalizowaniem prac nad budżetem państwowym.

2. Układ budżetów, a w szczególności podział na działy, nie został jeszcze zasadniczo zmieniony poza koniecznymi odchyleniami mniej istotnymi tj. został utrzymany w zasadzie w tej formie, w jakiej obowiązywał w r. 1939. Układ ten nastręcza wiele zastrzeżeń, albowiem nie pozwala na wyodrębnienie wielu elementów istotnych z punktu widzenia gospodarki planowej. W pierwszym rzucie zależało jednak przede wszystkim na przywróceniu bardzo rozluźnionej dyscypliny budżetowej, co równocześnie z gruntowną przebudową układu budżetowego byłoby przedsięwzięciem trudnym i ryzykownym. Dlatego zmianę układu budżetowego odroczone do następnego etapu.

3. Mimo przeprowadzonej z wielkim nakładem wysiłków akcji instrukcyjnej budżety poszczególnych związków samorządowych, a tym samym i oparte na nich zestawienia, nie są wolne od błędów z punktu widzenia ujęcia i klasyfikacji poszczególnych pozycji. I tak np. w tablicy, dotyczącej zakładów i przedsiębiorstw (obok tabl. 2. wydatki i dochody zakładów i przedsiębiorstw samorządowych w Polsce, str. 4 i 5 oraz tabl. 7. wydatki i dochody zakładów i przedsiębiorstw samorządowych, str. 46 — 75) w rubryce „zakłady lecznicze” pewna część samorządów uwzględniła wbrew instrukcji również ośrodki zdrowia, wskutek czego podana liczba zakładów nie zgadza się z rzeczywistą liczbą zakładów leczniczych we właściwym tego słowa znaczeniu. Po-

dobnie w tabl. 3 i tabl. 8 (wydatki osobowe w budżetach administracyjnych oraz w budżetach zakładów i przedsiębiorstw samorządowych, str. 6 i 7 oraz str. 76 — 105), dotyczącej funduszu płac, pewna liczba samorządów wyodrębniła świadczenia z tytułu ubezpieczenia rodzinnego w rubryce „dodatki rodzinne”, które jako osobny składnik wynagrodzenia nie istnieją już w obecnej strukturze płac, gdy znaczna większość samorządów wydatki z tego tytułu zaliczyła prawidłowo do rubryki „świadczenia socjalne”. Te i tym podobne błędy są jednak na tyle drobne, że nie przeszkadzają orientacji w całości gospodarki samorządu, o co przede wszystkim chodzi.

4. Ogólnie należy stwierdzić, że zawarte w niniejszym opracowaniu materiały opierają się na zestawieniach, dokonanych przez władze terenowe w myśl instrukcji Kancelarii Rady Państwa, a nie na specjalnych dochodzeniach i analizach, odpowiadających wszystkim wymaganiom i zasadom statystyki we właściwym tego słowa znaczeniu. Ponieważ zależało na czasie, przeto ani Kancelaria Rady Państwa, ani tym mniej Główny Urząd Statystyczny, który opierał się na materiałach, dostarczonych przez Kancelarię, nie mógł przeprowadzić szczegółowej kontroli zestawień, zwłaszcza pod względem klasyfikacji poszczególnych pozycji. Kontrola taka wymagałaby bowiem tyle czasu, że cała praca ze względu na swój cel stałaby się nieaktualna, z drugiej strony zaś praca posiada swą wielką wartość nawet przy stosunkowo znacznym procencie prawdopodobnych błędów.

5. W opracowaniu przyjęto liczby ludności na podstawie spisu ludności i w podziale administracyjnym z r. 1946; natomiast wszystkie inne liczby odnoszą się do podziału administracyjnego w chwili uchwalania budżetów, tj. do stanu z 1948 r.

6. Zestawienia obrazują **zamierzenia** gospodarcze związków samorządowych. Jakkolwiek zamierzenia te nie były spontaniczne, lecz uregulowane ogólnymi wytycznymi Rady Państwa i instrukcją Kancelarii, to jednak nie tylko w formie, ale i w treści nie są one wolne od błędów **nierealności** w dość poważnym stopniu. Mimo to zestawienia posiadają wielką wartość, albowiem dają obraz **całości** zamierzeń, pozwalają na stwierdzenie błędów i dokonanie korektur od góry. Toteż należy sądzić, że gospodarka samorządowa w r. 1949 będzie prowadzona ściśle według zamierzeń, ujętych w zestawieniach. Budżety bowiem będą musiały być poprawione w myśl wytycznych, które wyda Rada Państwa, a których wydanie staje się dopiero możliwe w oparciu o ogólny obraz zamierzeń, zawarty w niniejszym opracowaniu.

Mimo tych wszystkich zastrzeżeń zestawienia, o których mowa, posiadają tak wielką wartość i stanowią tak duży krok na drodze do objęcia państwowym planem finansowym gospodarki samorządu, że w pełni zasługują na opublikowanie.

Dr STANISŁAW LINDBFRG

Rola i zadania społeczne czynników powołanych do wymiaru podatku gruntowego

I.

Podatek gruntowy i oparty na wymiarze podatku gruntowego Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa (Fundusz B Społecznego Funduszu Oszczędnościowego) spełniają — w obecnym okresie zaostrzającej się walki klasowej na wsi — funkcję ograniczenia wzrostu potencjału gospodarczego kapitalistów wiejskich. Wprowadzają one korektywę w podziale dochodu narodowego i umożliwiają zaspokojenie potrzeb budżetowych związków samorządu terytorialnego, pozwala to na realizację niektórych inwestycji przewidzianych w Narodowym Planie Gospodarczym, w interesie i w celu podniesienia stopy życiowej małych i średniorolnych chłopów.

Aby podatek gruntowy i wkłady oszczędnościowe na Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa (FOR) istotnie spełniały te funkcje — niezbędne jest **sprawne** współdziałanie wszystkich czynników administracyjnych i społecznych, powołanych do realizacji polityki podatkowej Rządu na wsi, tj. przede wszystkim gminnych i powiatowych rad narodowych, prezydiów tych rad narodowych i ich komisji finansowo-budżetowych, wydziałów powiatowych, zarządów gminnych oraz aparatu pełnomocników rządowych do spraw podatku gruntowego w oparciu o gminnych delegatów społecznych i o Społeczne Komitety Współdziałania do spraw podatku gruntowego i FOR.

Znajdujemy się obecnie w okresie kulminacyjnego napięcia akcji realizacji podatku gruntowego i wkładów oszczędnościowych na FOR za rok 1948, dysponujemy doświadczeniem z przebiegu tej akcji w roku 1947, przystępujemy już do pracy przygotowawczej do wymiaru podatku gruntowego i ustalania wkładów oszczędnościowych na FOR na rok 1949. W tej sytuacji wielce wskazanym jest sformułowanie roli i zadań wyliczonych na wstępie czynników, którym obowiązujące ustawodawstwo poruczyło czynności wymiarowe i pobór podatku gruntowego, ustalanie i inkasowanie wkładów oszczędnościowych na FOR, oraz **nadzór** nad wymiarem i poborem podatku gruntowego i wkładów oszczędnościowych na FOR.

II.

Zadania terenowych rad narodowych i władz podatkowych

Art. 28 ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych porucza **radom narodowym** ustalanie budżetu oraz kontrolę działalności organów rządowych i samorządowych, wykonywujących funkcje w zakresie administracji i gospodarki publicznej.

Gminnych delegatów społecznych powołuje się — w myśl art. 8 ustawy z dnia 3 czerwca 1947 r. o nadzorze nad wymiarem i poborem podatku gruntowego — przede wszystkim spośród członków **gminnych rad narodowych**.

Regulowanie obciążenia wkładami oszczędnościowymi uczestników FOR należy do **prezydiów gminnych rad narodowych**, których opinia służy za podstawę do decyzji władz podatkowych o częściowym lub całkowitym zwolnieniu od obowiązku wniesienia wkładu oszczędnościowego lub też o podwyższeniu rocznego wkładu oszczędnościowego w przypadku wyjątkowo korzystnej sytuacji materialnej uczestnika (art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 30 stycznia 1948 r. o obowiązku społecznego oszczędzania).

Dekret z dnia 13 kwietnia 1945 r. o reformie samorządowego systemu podatkowego a następnie dekret z dnia 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych przekazały związkowi samorządu terytorialnego wymiar i pobór podatku gruntowego, którego wpływy w 73% służą dla pokrywania bezpośrednich wydatków związanych z wykonaniem zadań związków samorządu terytorialnego.

Władzami **wymiarowymi** są **zarządy gminne i zarządy miejskie**, które powołane zostały również do ustalania wkładów oszczędnościowych dla uczestników FOR.

Art. 110 dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym nakłada na **zarządy gminne (miejskie)** obowiązek prowadzenia dla celów podatkowych według miejscowości w gminach wiejskich, a według ulic w gminach miejskich, **wykazów** wszystkich osób, które na terenie gminy posiadają gospodarstwa rolne w rozumieniu przepisów o podatku gruntowym. **Zarządy gminne (miejskie)** właściwe są do **odraczania i rozkładania na raty** należności, przypadających na rzecz związków samorządu terytorialnego z tytułu zobowiązań podatkowych, a więc i należności z podatku gruntowego (§ I rozp. Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 10 maja 1947 r. — Dz. U. R. P. Nr 42, poz. 212). Do **zarządów gminnych (miejskich)** należy ponadto — w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 277) — **przymusowe ściąganie** podatku gruntowego i zaległych składek oszczędnościowych na FOR.

Organy wykonawcze gminnych i miejskich związków samorządu terytorialnego prowadzą **rachunkowość** podatku gruntowego: arkusze wymiarowe i księgi podatkowe wraz z niezbędną dokumentacją, przygotowują dla władz nadzorczych **sprawozdania i zestawienia statystyczne**, dotyczące zarówno wymiaru jak i realizacji podatku gruntowego w gotówce i w ziemiopłodach a także dane statystyczne, związane z FOR.

Funkcje **władz odwoławczych** w zakresie podatku gruntowego wykonywują:

a) **wydziały powiatowe**, jeżeli władzą wymiarową jest zarząd gminy wiejskiej lub zarząd miejski miasta nie-wydzielonego z powiatowego związku samorządowego;

b) **wydziały wojewódzkie**, jeżeli władzą wymiarową jest zarząd miejski miasta wydzielonego;

c) Minister Administracji Publicznej, jeżeli władzą wymiarową jest zarząd m. st. Warszawy lub m. Łodzi.

III.

Rola pełnomocników rządowych do spraw podatku gruntowego.

Władzą podatkową naczelną w sprawach danin publicznych, pobieranych na rzecz Skarbu Państwa jest Minister Skarbu, w sprawach danin publicznych, pobieranych na rzecz związków samorządu terytorialnego. — Minister Administracji Publicznej względnie Minister Ziem Odzyskanych.

Dla wykonywania nadzoru nad wymiarem i poborem podatku gruntowego i nad ustalaniem i poborem wkładów oszczędnościowych na FOR powołany został aparat pełnomocników rządowych do spraw podatku gruntowego z Głównym Pełnomocnikiem Rządowym na czele.

Głównemu Pełnomocnikowi Rządowemu, działającemu jako organ właściwych ministrów, przysługują uprawnienia władzy nadzorczej w zakresie ustalonym przez tych ministrów.

Główny Pełnomocnik Rządowy do spraw podatku gruntowego działa przy Ministrze Skarbu, a wojewódzcy i powiatowi pełnomocnicy rządowi działają — przy wojewódzkich i powiatowych władzach administracji ogólnej.*)

Pełnomocnicy rządowi do spraw podatku gruntowego są odpowiedzialni za właściwy wymiar i terminowy pobór podatku gruntowego i wkładów oszczędnościowych na FOR w terytorialnym ich zakresie działania. Ponoszą oni odpowiedzialność w pierwszym rzędzie za przestrzeganie klasowego charakteru akcji wymiaru podatku gruntowego i ustalania wkładów oszczędnościowych, ponieważ powołani zostali m. in. po to, aby dopilnować wprowadzenia w życie progresywnych stawek podatkowych w stosunku do gospodarstw bogatych, zastosowania przez władze podatkowe systemu ulg, przewidzianych w obowiązujących przepisach dla gospodarstw mało- i średniorolnych oraz niedopuszczania do przerzucania ciężarów podatkowych z kapitalistów wiejskich na chłopów mało- i średniorolnych.

Dla umożliwienia wykonania tego zadania, pełnomocnikom rządowym do spraw podatku gruntowego — współdziałającym z właściwymi władzami skarbowymi — przyznano prawo kontroli we władzach związku samorządu terytorialnego wszelkich materiałów w zakresie akcji wymiarowej i poboru podatku gruntowego i wkładów oszczędnościowych na FOR.

Władze związków samorządu terytorialnego obowiązane są udzielać pełnomocnikom rządowym do spraw podatku gruntowego wszelkich wyjaśnień oraz dostarczać na ich żądanie w określonym terminie danych statystycznych o postępach prowadzonej akcji.

Pełnomocnicy rządowi, w razie stwierdzenia uchybień, wydają stosowne zarządzenia, skierowane do władz podatkowych, które z kolei obowiązane są zmodyfikować pewne decyzje lub podjąć odpowiednie uchwały w ramach obowiązujących przepisów prawnych i zgodnie ze wskazówkami pełnomocników rządowych.

*) p. art. 4 dekretu z dnia 29 września 1948 r. o zniesieniu urzędu Ministra Apropozycji — Dz. U.R.P. Nr 48 poz. 360.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 3 czerwca 1947 r. o nadzorze nad wymiarem i poborem podatku gruntowego (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 43, poz. 224 i z 1948 r. Nr 21, poz. 143) zakres działania władz wymiarowych (zarządów gminnych) i władz odwoławczych (wydziałów powiatowych, wydziałów wojewódzkich), nie uległ żadnym zmianom, jeżeli idzie o orzecznictwo w administracyjnym toku instancji, w sprawach dotyczących wymiaru podatku gruntowego. Władze te, t. zn. organa wykonawcze związków samorządu terytorialnego, działając w ramach przepisów o postępowaniu podatkowym, obowiązane są jednak zastosować się do zarządzeń pełnomocników rządowych, zalecających usunięcie stwierdzonych uchybień lub przestrzeganie właściwej linii w dziedzinie wymiaru i poboru podatku gruntowego i wkładów oszczędnościowych.

IV.

Gminni delegaci społeczni i Społeczne Komitety Współdziałania do spraw podatku gruntowego i FOR.

Aparat pełnomocników rządowych wykonuje swoje funkcje nadzorcze i koordynujące działalność władz wymiarowych w oparciu o czynnik społeczny, wyłoniony spośród członków rad narodowych i organizacji społecznych, działających w środowisku wiejskim tj. w oparciu o gminnych delegatów społecznych i o Społeczne Komitety Współdziałania PG i FOR.

Rola tych gminnych delegatów społecznych jak i Społecznych Komitetów Współdziałania polega na współpracy z aparatem administracyjnym w kierunku zapobiegania przerzucaniu ciężarów podatkowych z kapitalistów wiejskich na gospodarstwa mało- i średniorolne.

Gminni delegaci społeczni winni ujawniać fakty fikcyjnego rozdrabniania gospodarstw rolnych, zmierzające do storpedowania progresji podatkowej. Do zadań gminnych delegatów społecznych należy także ujawnianie łącznych obszarów gruntów, położonych w kilku gromadach i gminach jednego powiatu, a będących w posiadaniu jednego podatnika.

Gminni delegaci społeczni winni zawiadamiać pełnomocników rządowych o objawach niewłaściwego traktowania podatników, o faktach świadczących o konieczności stosowania ulg na korzyść podatników mało- i średniorolnych. Winni oni jednocześnie pomagać w realizacji słusznych i sprawiedliwych wymiarów.

Gminni delegaci społeczni mają prawo do dokonywania oględzin gospodarstw rolnych i korzystają z ochrony prawnej na równi z funkcjonariuszami służby publicznej.

Od września br. czynne są na terenie całego Państwa Społeczne Komitety Współdziałania: wojewódzkie, powiatowe i gminne.

W skład tych komitetów wchodzi przedstawiciele partii robotniczych oraz stronnictw chłopskich, a także przedstawiciele Związku Samopomocy Chłopskiej i władz administracyjnych.

Głównym zadaniem Społecznych Komitetów Współdziałania na najbliższy okres jest dopilnowanie wykozystania przez władze wymiarowe i prezydium gminnych rad narodowych środków, przewidzianych w ustawie

o obowiązku społecznego oszczędzania, a zmierzających do właściwego obciążenia bogaczy wiejskich i stosowania ulg do gospodarstw średnich — jeżeli idzie o FOR.

Zarządy gminne mogą bowiem — po wysłuchaniu opinii prezydium gminnych rad narodowych — **podwyższyć** roczny wkład oszczędnościowy na FOR o **połowę**, w przypadku wyjątkowo korzystnej sytuacji materialnej rolników, którzy mają dodatkowe dochody z innych źródeł, a nie tylko z gospodarstwa rolnego. A faktów takich dochodów nieopodatkowanych ani podatkiem dochodowym, ani podatkiem obrotowym mamy na wsi niemało. Dotyczy to przede wszystkim tych bogaczy wiejskich, którzy wynajmują maszyny rolnicze, maszyny do prasowania słomy i in., zajmują się pośrednictwem, handlem dorywczym itp.

Jeżeli zważyć, że na terenie niektórych powiatów wypadki **podwyższenia** wkładów oszczędnościowych można policzyć na palcach jednej ręki, to jasne są zadania Społecznych Komitetów Współdziałania na tym odcinku.

Ale z drugiej strony, wobec tego, że przymusowym oszczędzaniem objęci są nie tylko wiejscy kapitaliści, ale także i średnio zamożni chłopci, społeczne komisje współdziałania, szczególnie w powiatach, kontrolować winny na odcinku FOR politykę ulg, stosowanych do średnich gospodarstw, zwłaszcza o przychodowości od 60 do 80 kwintali i do gospodarstw średnich nie w pełni jeszcze zagospodarowanych na Ziemiach Odzyskanych.

Ciężar decyzji w sprawie stosowania ulg **przenieść** należy z dotychczasowego ośrodka decydującego w osobie referenta podatkowego wydziału powiatowego na Społeczny Komitet Współdziałania, który po rozpatrzeniu sprawy podejmuje stosowną uchwałę i przekazuje ją do realizacji przedstawicielowi wydziału powiatowego, wchodzącemu w skład komitetu.

Społeczne Komitety Współdziałania zwalczać winny objawy biurokratycznego traktowania podań chłopów biednych i średniorolnych o stosowanie ulg i przeciwdziałać pozostawianiu tych podań bez merytorycznego rozpatrzenia ze względów formalnych. Powinny skłonić władze odwoławcze do stosowania przepisów prawnych o przywróceniu terminów i in. w wypadkach, kiedy sytuacja chłopca biednego czy średniorolnego jest tego rodzaju, że uzasadnia stosowanie ulgi.

V.

Wyniki.

Uaktywnienie działalności rad narodowych i organów wykonawczych związków samorządu terytorialnego, wprowadzenie do akcji obok władz podatkowych **operatywnego** aparatu pełnomocników rządowych do spraw podatku gruntowego, przeciwdziałającego próbom spro-

wadzenia polityki podatkowej na wsi na tory czysto fiskalne, przeciwstawiającego się zamazywaniu klasowego charakteru akcji i zakorzenianiu się metod biurokratycznych, prowadzących do wypaczenia polityki ulg podatkowych, związanie akcji z czynnikiem **społecznym** w postaci gminnych delegatów społecznych i Społecznych Komitetów Współdziałania dało dotychczas następujące wyniki:

a) akcję wymiarową — władze podatkowe przeprowadziły w zasadzie w ciągu niespełna jednego miesiąca w kwietniu br. W latach poprzednich władze wymiarowe dokonywały wymiaru na przestrzeni **całego roku** i podatnicy na skutek tego dowiadywali się o wysokości swoich zobowiązań podatkowych często dopiero z końcem roku gospodarczego;

b) stworzono warunki umożliwiające szerokie zastosowanie zwolnień i ulg do gospodarstw średnio- i małorolnych, wyrażających się kwotą ok. 2 miliardów złotych, jeżeli idzie o podatek gruntowy i ok. 1 miliarda złotych, jeżeli idzie o gospodarstwa średniorolne — uczestników FOR;

c) jeszcze przed upływem terminu płatności II-jej raty podatku gruntowego i II-jej raty wkładu oszczędnościowego na FOR tj. przed 1 listopada br. zrealizowano na terenie całego Państwa podatek gruntowy w gotówce i w ziemiopłodach (w przeliczeniu na gotówkę) w kwocie 21 miliardów złotych 620 milionów złotych, wkład roczny na FOR w kwocie 10 miliardów 104 milionów złotych (z uwzględnieniem wpłat na Państwowy Fundusz Ziemi), czyli łącznie wpłynęło z tych tytułów od początku bieżącego roku do końca października br. 31 miliardów 724 milionów złotych tj. o 98% więcej, aniżeli w tym samym okresie w roku ubiegłym.

Wyniki te zostały osiągnięte dzięki wysiłkowi wszystkich czynników, współdziałających w akcji, dzięki dużemu wzrostowi aktywności aparatu władz wymiarowych i dzięki stopniowemu eliminowaniu zarówno ze składu terenowych rad narodowych jak i organów wykonawczych związków samorządu terytorialnego, a także ze składu instytucji społecznych współdziałających w akcji — elementów kapitalistycznych, względnie związanych z bogaczami wiejskimi i zastąpieniu tych elementów ludźmi rekrutującymi się z robotników rolnych, oraz chłopów mało- i średniorolnych.

Wzmocnionej akcji realizacji podatku gruntowego i FOR towarzyszy dalsza akcja oczyszczania aparatu, decydującego o wymiarze i realizującego pobór podatku gruntowego i wkładów oszczędnościowych FOR, a to w celu zapobiegania w nowym okresie podatkowym w roku 1949 tym wypaczeniom polityki podatkowej na wsi, które istniały nawet w roku bieżącym, a jeszcze w większym stopniu — w latach 1945 — 1947.

Wzywamy działaczy terenowych do nadsyłania nam spostrzeżeń z działalności rad narodowych

Zamordowanie Wacława Kozińskiego Przewodniczącego G.R.N. w Ojrzeniu

5 listopada 1948 r. zamordowany został skrytobójczo Przewodniczący Gminnej Rady Narodowej w Ojrzeniu (pow. ciechanowski, woj. warszawskie) ob. Wacław Koziński.

Syn marołego chłopca z pow. wyszkowskiego, życie swoje poświęcił pracy nauczycielskiej i pracy społecznej.

Jako nauczyciel od 42 lat, wychowywał dzieci wiejskie w duchu postępu i miłości ojczyzny.

Jako członek Polskiej Partii Socjalistycznej dążył do zjednoczenia obu partii robotniczych.

Jako przewodniczący Gminnej Rady Narodowej walczył nieustraszenie na swoim odcinku o odbudowę kraju, przez podniesienie na wyższy poziom swojej gminy, przez polepszenie bytu jej mieszkańców.

W Radzie Narodowej, której przewodniczył kierował ponadto gminną komisją oświatową, gdyż sprawa oświaty najbliższą była jego sercu.

Padł z ręki faszystowskiego zdrajcy i tchórza, który podstępnie zamordował działacza i nauczyciela, wiedząc, że Polska takich ludzi potrzebuje dla odbudowy kraju i wychowania młodego pokolenia.

Nad grobem zamordowanego, mieszkańcy gminy i powiatu, ślubowali wyniszczyć resztki band terrorystycznych i kontynuować walkę o postęp i oświatę wsi polskiej.

P. SFGALFWICZ

Przejście lasów samorządowych na własność Państwa

Przeprowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, potrzeba ustalenia jednolitego ośrodka dyspozycyjnego tej gospodarki oraz gospodarki drzewnej wymaga wprowadzenia zmian w dotychczasowym stanie prawnym, regulującym własność lasów samorządowych.

Obowiązujący dekret z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Państwa (Dz. U. Nr. 15/44 poz. 82) wyłącza lasy samorządowe od przejścia na własność Państwa.

W okresie uchwalania powyższych przepisów nie mogły być jeszcze uwzględnione stosunki na Ziemiach Odzyskanych, a wzięto pod uwagę stan faktyczny na ziemiach dawnych, na terenie których samorząd terytorialny posiada stosunkowo niewielkie obszary leśne.

Odmienne przedstawia się sytuacja w chwili obecnej przy uwzględnieniu stanu panującego na terenie Ziemi Odzyskanych, gdzie związki samorządu terytorialnego są często właścicielami ogromnych obszarów leśnych, przekraczających 30.000 ha.

Ogólny obszar lasów samorządowych w chwili obecnej wynosi około 340.000 ha.

Podkreślić należy, że na terenie Ziemi Odzyskanych ogromne obszary leśne, stanowiące własność samorządu terytorialnego, przeważnie odległe są od miast i nie zawsze wykorzystane są dla celów zdrowotnych i kulturalnych tych miast.

Związki samorządu terytorialnego traktują często swe lasy jako źródło dochodowe i, celem pokrycia wzrastających coraz bardziej potrzeb budżetowych, eksploatują lasy samorządowe nie zawsze racjonalnie, prowadząc nieprawidłową gospodarkę leśną, często nawet dewastacyjną.

W obliczu więc grożącego niebezpieczeństwa wyniszczenia lasów samorządowych, czynnika decydującego wpływającego na nasze warunki klimatyczne, zdrowotne oraz gospodarcze, należy jak najszybciej uregulować w drodze ustawowej zagadnienie własności ogromnych obszarów leśnych mających znaczenie ogólnopań-

stwowe, a stanowiących własność samorządu terytorialnego.

Żywotny interes Państwa wymaga przekazania tych lasów na własność Państwa, utworzenia jednolitego ośrodka dyspozycyjnego w Ministerstwie Leśnictwa, które w swoim resorcie skoncentruje racjonalną i planową działalność w dziedzinie gospodarki leśnej i drzewnej.

Regulując przejście lasów samorządowych na własność Państwa należy jednakże mieć na względzie konieczność zaspokojenia potrzeb zdrowotnych i kulturalnych ludności miast, ośrodków przemysłowych, miejscowości uzdrowiskowych oraz innych osiedli.

Z wyżej wyłuszczonej względów należałoby wyłączyć spod przejścia na własność Państwa lasy i inne grunty leśne, znajdujące się w granicach administracyjnych miast lub nawet poza tymi granicami, o ile w planach zagospodarowania przestrzennego są przeznaczone na zaspokojenie wyżej wymienionych potrzeb zdrowotnych i kulturalnych.

Należy jednakże mieć na względzie, że w granicach administracyjnych miast mogą znajdować się lasy i grunty leśne, które nie są niezbędne dla zaspokojenia wspomnianych potrzeb miast. Niesłusznym i bezcelowym byłoby pozostawienie tych lasów i gruntów leśnych związkom samorządu terytorialnego, wobec czego winny one być przekazane na własność Państwa. Jakkolwiek znajdują się w granicach administracyjnych miast.

Prowadzenie normalnej gospodarki leśnej na obszarach leśnych, które przejdą od samorządu na rzecz Państwa wymaga, aby wraz z lasami i gruntami leśnymi na własność Państwa przeszły również stanowiące własność związku samorządu terytorialnego **śródleśne łąki i inne grunty**, których obszar nie przekracza 50 ha, **grunty deputatowe administracji i straży leśnej, wszelkie ruchomości i nieruchomości służące do prowadzenia gospodarstwa leśnego, wszelkie zapasy materiałowe (remanenty) w lasach i zakładach**; wyłączyć należy od przejścia na własność Państwa przerobione już materiały drzewne znajdujące się w zakładach przemysłu drzewnego.

Na własność Państwa winny również przejść nieużytki i grunty leśne, stanowiące własność samorządu terytorialnego, jeżeli w planach zagospodarowania przestrzennego przeznaczone zostaną pod zalesienie.

Wraz z przejściem przez Państwo na własność samorządowych lasów i gruntów leśnych wymaga uregulowania przejście uprawnień i zobowiązań związanych z przejętymi przedmiotami majątkowymi; na Państwo winny przejść wszystkie uprawnienia, które związane są **gospodarczo** z przejętymi lasami i gruntami leśnymi.

Odnosnie zobowiązań związanych ze wspomnianymi przedmiotami, które będą przejęte przez Państwo, należy mieć na uwadze, że samorząd terytorialny zaciągał często zobowiązania, obciążając nimi lasy samorządowe na pokrycie potrzeb zdrowia, opieki społecznej, lub potrzeb kulturalnych i oświatowych.

Z tych względów słuszne byłoby, aby Państwo przejmując na własność samorządowe lasy i grunty leśne, przejęło na siebie tylko te zobowiązania, które zaciągnięte zostały przez samorząd w **związku z gospodarką leśną**.

Ciążące na wspomnianych nieruchomościach hipoteki, zabezpieczające zobowiązania samorządu, zaciągnięte w związku z gospodarką leśną, winny być również utrzymane w mocy; tak samo winny być utrzymane w mocy służebności oraz dotychczasowe uprawnienia, wynikające z prawa wodnego i innych szczególnych przepisów.

Jak już wyżej wspomniano związki samorządu terytorialnego prowadziły często nieracjonalną gospodarkę leśną, nawet dewastacyjną; ze względu więc na żywotny interes państwowy, umowy dotyczące użytkowania lasów samorządowych wymagają odpowiedniego skontrolowania **i w razie ustalenia ich szkodliwego charakteru dla państwowej gospodarki leśnej winny one być rozwiązane**.

Decydowanie o rozwiązaniu tego rodzaju umów winno należeć do Rady Państwa jako organu mającego, zgodnie z obowiązującymi przepisami konstytucyjnymi, nadzór nad samorządem terytorialnym.

Z zagadnieniem rozwiązania umów zawartych przez samorząd terytorialny ze szkodą dla państwowej gospodarki leśnej łączy się konieczność uregulowania uprawnień użytkownika samorządowego lasu lub gruntu leśnego, który przejdzie na własność Państwa do dochodzenia z tytułu rozwiązania umowy **zwrotu poniesionych a niezamortyzowanych kosztów**.

Budżety związków samorządu terytorialnego przewidują szereg wpływów z lasów samorządowych. Utrzymanie równowagi tych budżetów wymaga przekazania przez Państwo na rzecz odpowiednich związków samorządu terytorialnego niezrealizowanych wpływów z przedmiotów majątkowych, które zostaną przejęte przez Państwo.

Tryb i zasady przekazania tych wpływów winien ustalić Minister Leśnictwa w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami Skarbu, Administracji Publ. lub Ziemi Odzyskanych za zgodą Rady Państwa, czuwającej nad gospodarką finansową samorządu terytorialnego.

Należy również mieć na względzie, że zaspokojenie potrzeb zdrowotnych i kulturalnych ludności miast, ośrodków przemysłowych, miejscowości uzdrowiskowych oraz innych osiedli i potrzeb, związanych z rozbudową wymienionych jednostek, może wymagać przekazania **na własność samorządu terytorialnego** niektórych lasów i gruntów leśnych. Należy również uregulować w drodze ustawowej prawo Ministra Leśnictwa do udzielania zezwolenia związkom samorządu terytorialnego **na terenowe wykorzystanie** pewnych obszarów lasów państwowych na zaspokojenie potrzeb zdrowotnych i kultury społecznej ludności miast, ośrodków przemysłowych, miejscowości uzdrowiskowych oraz innych osiedli.

Uregulowanie wyżej omówionych zagadnień w drodze ustawodawczej przyczyni się do ochrony interesów Państwa w dziedzinie gospodarki leśnej i drzewnej przy uwzględnieniu interesów samorządu terytorialnego.

Odnosny rządowy projekt ustawy o przejściu na własność Państwa niektórych lasów i innych gruntów samorządowych wpłynął do Sejmu i był przedmiotem obrad sejmowych Komisji Rolnictwa i Leśnictwa oraz Samorządowej w dniu 11 listopada b. r. Projekt został przez Komisję przyjęty, wobec czego wniesiony zostanie pod obrady sejmu w dniu 18 listopada b. r.

Mgr TADFUSZ HATTOWSKI

Zmiana ustawy z dnia 10.XII 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych

Jedno z najważniejszych zadań, na które rady narodowe winny zwrócić specjalnie baczną uwagę, — to sprawa dróg. Stan dróg jest wskaźnikiem rozwoju gospodarczego i kulturalnego państwa.

Wzmagająca się wymiana towarowa wymaga sprawnej komunikacji — a więc dobrego stanu dróg i gęstej oraz właściwie rozłożonej ich sieci. Nie mogą być również nadal tolerowane pojęcia „zapadłych wsi” lub „zabitych deskami miejscowości”, osiedla te winny być połączone dobrymi drogami z ośrodkami kultury i przemysłu.

Ustawa z dn. 16 czerwca 1948 r. o zmianie ustawy z dn. 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 225) wprowadza zasadnicze zmiany w dotychczas obowiązującym ustawodawstwie, dotyczącym tej dziedziny. W myśl tej ustawy drogi publiczne nie dzielą się, jak uprzednio na państwowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, lecz tylko na państwowe, powiatowe i gminne, przy czym drogi należące wg poprzednich przepisów do kategorii dróg wojewódzkich, obecnie będą zaliczane do dróg państwowych.

Podział już istniejących dróg publicznych na poszczególne kategorie, w myśl wyżej wspomnianej ustawy, będzie dokonany w okresie lat pięciu przez Ministrów Komunikacji, Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych w porozumieniu z Ministrem Odbudowy, Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania, przy czym w tej sprawie winna być zasięgnięta opinia właściwych wojewódzkich rad narodowych, oraz wyrażona zgoda Rady Państwa.

Podział ten ma być dokonany w drodze rozporządzeń i będzie dotyczył zakwalifikowania dróg państwowych i powiatowych, natomiast wszelkie inne, istniejące już drogi publiczne, a więc nieobjęte tymi rozporządzeniami, będą zaliczone do dróg gminnych.

Ustawa podaje kryteria podziału dróg publicznych na kategorie, a więc:

- 1) drogami państwowymi są te drogi, które mają znaczenie ogólnie - państwowe — i zaliczone są do tej kategorii aktem ustawodawczym;
- 2) drogami powiatowymi są drogi o znaczeniu ekonomiczno - komunikacyjnym dla powiatów, przy czym dla zaliczenia tej drogi do wyżej wspomnianej kategorii dróg wymagana jest uchwała powiatowej rady narodowej;
- 3) drogami gminnymi są drogi posiadające znaczenie ekonomiczno - komunikacyjne dla gmin lub gromad, uznane za takie mocą uchwały gminnej rady narodowej (dotyczy to również ulic i placów miejskich i wiejskich w tym trybie za drogi gminne uznanych).

Władzą naczelną w zakresie budowy i utrzymania dróg publicznych a więc również dróg gminnych i powiatowych, jest Minister Komunikacji. W sprawach dotyczących planowania, rozbudowy i przebudowy sieci komunikacji drogowej działa on w porozumieniu z Ministrami: Odbudowy, Administracji Publicznej, Ziem

Odzyskanych i Obrony Narodowej z zachowaniem uprawnień Rady Państwa, wynikających z dekretu z dn. 1 października 1947 r. o planowej gospodarce narodowej (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 373).

Na podstawie tego dekretu Rada Ministrów, ustalając wytyczne w zakresie podstawowych zadań narodowego planu gospodarczego w stosunku do gospodarki związków samorządu terytorialnego, musi na to użyć zgodę Rady Państwa.

W oparciu o te wytyczne CUP sporządza projekt narodowego planu gospodarczego. Niezależnie od tych wytycznych projekt narodowego planu gospodarczego między innymi opiera się na opiniach i postulatach wojewódzkich rad narodowych i projektach planów odcinkowych, obejmujących gospodarkę państwową i gospodarkę związków samorządowych.

Od nadzoru technicznego, który w stosunku do dróg wszystkich kategorii sprawuje Minister Komunikacji, odróżnić należy nadzór administracyjny. Minister Komunikacji sprawuje ten nadzór nad wszystkimi drogami, a więc państwowymi i samorządowymi. W stosunku jednak do dróg samorządowych nadzór ten jest sprawowany przez Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrami Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych. Zasady nadzoru administracyjnego nad drogami samorządowymi ustala w porozumieniu z wyżej wymienionymi ministrami Minister Komunikacji za zgodą Rady Państwa.

Należy zwrócić uwagę, że w myśl nowo obowiązującej ustawy projekty budowy i przebudowy dróg państwowych wymagają zatwierdzenia Ministra Komunikacji. Projekty budowy i przebudowy tych dróg w granicach miast wydzielonych zatwierdza Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Odbudowy. Projekty budowy i przebudowy dróg powiatowych i gminnych wymagają zatwierdzenia wojewody.

Budowa i utrzymanie dróg państwowych należy do zakresu działania administracji państwowej, przy czym koszty budowy i utrzymania tych dróg pokrywa Skarb Państwa.

Budowa i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych należy do zakresu działania właściwych związków samorządu terytorialnego.

Budowę i utrzymanie dróg powiatowych prowadzi się z funduszków powiatowego związku samorządowego.

Budowa i utrzymanie dróg gminnych przeprowadzana jest na koszt gminy na podstawie uchwały gminnej rady narodowej (miejskiej rady narodowej).

Nadzór na szczeblu II instancji, w zakresie administracyjnego i technicznego zarządu dróg państwowych należy do urzędu wojewódzkiego; odnośnie zaś dróg powiatowych i gminnych urząd wojewódzki jest władzą nadzorczą jedynie w zakresie nadzoru technicznego.

Przy wydziałach powiatowych istnieją powiatowe zarządy drogowe podległe w zakresie budowy i utrzymania dróg państwowych urzędowi wojewódzkiemu — a w zakresie budowy i utrzymania dróg powiatowych i gminnych, wydziałom powiatowym.

Do zadań powiatowych zarządów drogowych należy:

- 1) budowa i utrzymanie dróg państwowych i powiatowych oraz wykonywanie wszelkich czynności administracyjnych, związanych z budową i utrzymaniem tych dróg;
- 2) nadzór nad budową i utrzymaniem dróg gminnych (gospodarkę drogową na szczeblu gminy prowadzi sama gmina pod nadzorem powiatowego zarządu drogowego).

W myśl ustawy z dn. 16 czerwca 1948 r. kierownika powiatowego zarządu drogowego mianuje Minister Komunikacji po zasięgnięciu opinii Prezydium właściwej Wojewódzkiej Rady Narodowej. Ustawa powyższa wyraźnie podkreśla, że kierownik i personel biurowy powiatowego zarządu drogowego oraz personel liniowy dróg państwowych są pracownikami państwowymi — a więc pracownikami, których stosunek służbowy unormowany jest na podstawie ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Pracownicy liniowi samorządowej służby drogowej podlegają przepisom obowiązującym innych pracowników danego związku samorządowego, a więc są pracownikami samorządowymi. Pod względem służbowym pracownicy ci podlegają kierownikowi powiatowego zarządu drogowego.

Koszty utrzymania biura powiatowego zarządu drogowego ponosi Skarb Państwa oraz powiatowy związek samorządowy.

Podział tych kosztów uzależniony jest od wysokości poniesionych wydatków na drogi, czy to z budżetu drogowego państwowego czy samorządowego.

Jeżeli miasto niewydzielone z powiatowego związku samorządowego lub gmina wiejska nie spełnia obowiązków, wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów na jej podstawie wydanych, powiatowy związek

samorządowy może na podstawie uchwały rady narodowej przejąć na określony czas gospodarkę drogową wraz z funduszami.

W dalszych postanowieniach nowela wyjaśnia, do kogo należy budowa i utrzymanie dojazdów do stacji, budowa skrzyżowań torów kolejowych z drogami publicznymi, utrzymywanie wiaduktów itp.

Wszelkie zamierzenia organów samorządowych w zakresie realizacji tych postanowień winny mieć na uwadze, że odpowiednia droga, to dalszy krok do rozwoju gospodarczego i postępu kulturalnego naszych wsi i miasteczek. W tych gminach i powiatach, gdzie nie ma dobrych dróg, gdzie nie ma połączenia z ośrodkami przemysłu i kultury, nie może być mowy o dźwignięciu wzwyż gospodarki chłopskiej.

Po drodze bitej, wybudowanej dzięki pracy szarwarkowej, zawiezie się do cukrowni dwa razy tyle buraków lub do młyna dwa razy tyle zboża. Drogi winny być budowane z tym przeświadczeniem, że rolnik buduje je na potrzeby własne, rozumiejąc istotę tej potrzeby.

Z polityką drogową gminy wiąże się cały szereg zagadnień i problemów rozbudowy i przeobrażeń wsi — a więc ośrodki maszynowe, spółdzielnie wytwórcze, wsie samopomocowe — to wszystko sprawy, których sprawne funkcjonowanie łączy się z dobrą drogą lub porządną ulicą. Siłami szarwarku lub nawet zupełnie bezinteresownej pracy mieszkańców danego ośrodka, można zdziałać bardzo dużo.

Wykorzystanie szarwarków do budowy i utrzymania dróg gminnych nie było dotychczas należycie przeprowadzone. Rezultaty na tym odcinku uzyska się tym większe, im praca będzie lepiej zorganizowana, prawidłowej i celowej zużyta. Winno się stworzyć współzawodnictwo pracy. Pracę odpowiednio rozplanować w czasie i powiązać roboty w ten sposób, aby szła sprawniej, bez opóźnienia.

F. BRANNY

W sprawie zwalczania żebractwa i włóczęgostwa

W rejestrze różnych prac, jakie rady narodowe zamierzają wykonać, nie figuruje sprawa zwalczania żebractwa i włóczęgostwa. Sprawa ta poszła w niepamięć. Nie przywiązuje się do niej żadnej wagi, a nawet się ją lekceważy i to do tego stopnia, że likwiduje się nieliczne zakłady, służące do walki z żebractwem i włóczęgostwem, a mianowicie domy pracy przymusowej. Pozostał tylko jeden dom pracy przymusowej, który jako zakład poprawczy w dziedzinie zwalczania żebractwa i włóczęgostwa ma zaspakajać potrzeby całego kraju.

Nic dziwnego, że wobec bezczynności rad narodowych w dziedzinie zwalczania żebractwa i włóczęgostwa ta plaga społeczna rozpowszechniła się bardzo. Rzuca się to w oczy przeważnie w stolicy, w większych miastach i ośrodkach przemysłowych.

Spotykamy więc zdolnych do pracy żebraków i włóczęgów na ulicach miast, którzy krzyczą „głodny jestem“, lecz złorzeczą tym, którzy im dają kromkę chleba lub bułkę zamiast pieniędzy. Spotykamy ich na dworcach i w pociągach, życzących pasażerom „szczęśliwego dostania się do domu bez wypadku“, gdyż niejedyn na

słowo „wypadek“ sięgnie do kieszeni i hojniej obdarzy proszącego, myśląc — że przez „jałmużnę“ wypadek ten go ominie. Spotykamy ich jako grajków w pociągach i na ulicy, jako osoby nie mogące kupić biletu kolejowego, bo ich okradziono, spotykamy ich również jako wdowy i matki obciążone licznym potomstwem, choć nigdy mężów ani dzieci nie miały.

Liczba żebraków nie maleje, bo nikt ich nie ściga, nikt im nie zabrania uprawiania tego procederu, a dochody ich, wolne od wszelkich danin i świadczeń publicznych, dzięki naiwności ludzkiej są wcale pokaźne. Mówią o nędzy, której nigdy nie poznali, mówią o braku pracy ci, którzy, choć zdolni do pracy, pracować nie chcą. Jest to więc element wybitnie aspołeczny, a nadto w wielu wypadkach przestępczy, gdyż z tego to środowiska rekrutują się złodzieje, zbrodniarze i inni przestępcy.

Są też wśród nich zniedołężniali starcy, bez rodziny i bez środków do życia, którzy nie chcą przebywać w zakładzie opieki nad starcami, gdyż nie otrzymują tam potrzebnej opieki.

Szeregi żebraków i włóczęgów są zasilane jeszcze przez element napływający ze wsi. Znajdują się wśród nich osoby, które przekazały gospodarstwa rolne dzieciom i mają zapewnione utrzymanie, lecz chęć zobaczenia miast i chęć pokosztowania innego życia pcha je w szeregi żebraków i włóczęgów. Bywają wśród nich i ludzie, skrzywdzeni przez krewnych, którzy pozbawili ich przypadającej na nich działki, bywają też i jednostki bezradne i bezdzietne a niezdolne do pracy, które weszły na tę drogę wskutek niemożności zdobycia w inny sposób niezbędnych środków do życia.

Do zwalczania żebractwa i włóczęgostwa służą (w myśl art. 5 Rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 14.X. 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa Dz. U. Nr. 92 poz. 823) zakłady zapobiegawcze poprawcze, a mianowicie domy pracy dobrowolnej, przytułki i domy pracy przymusowej. Obowiązek zakładania i utrzymywania domów pracy dobrowolnej i przytułków (domy opieki nad starcami) ciąży na powiatowych związkach samorządowych i miastach wydzielonych, a domów pracy dobrowolnej i domów pracy przymusowej — na wojewódzkich związkach samorządowych.

Do domów pracy dobrowolnej przyjmuje się na własne życzenie żebraków i włóczęgów po zwolnieniu z domu pracy przymusowej, więźniów po odbyciu kary, osoby o niepełnej zdolności do pracy oraz wszystkie inne osoby, nie mogące być w innej drodze zatrudnione.

W przytułkach umieszcza się przymusowo, na mocy decyzji sądu, żebraków i włóczęgów, niezdolnych do pracy i nie posiadających środków utrzymania, a w domach pracy przymusowej, również na mocy decyzji sądu, tych żebraków i włóczęgów, którzy są zdolni do pracy, a nie posiadają środków utrzymania.

Żebraków i włóczęgów, posiadających wystarczające środki utrzymania, karze się więzieniem, a nawet więzieniem i grzywną łącznie.

Do zatrzymywania żebraków i włóczęgów i do przekazywania ich do dyspozycji sądu są obowiązane organa milicji.

Rozporządzenie o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej, jednak postanowienia dotyczące przymusowego umieszczenia żebraków i włóczęgów w przytułkach i w domach pracy przymusowej mogą być wykonywane na terenie poszczególnych województw w czasie, oznaczonym rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecz-

nej, wydanym w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Administracji Publicznej oraz Ministrem Ziem Odzyskanych.

Przymusowe umieszczanie żebraków i włóczęgów w przytułkach i w domach pracy przymusowej obowiązuje już na terenie m. st. Warszawy i woj. warszawskiego, woj. łódzkiego, poznańskiego i śląsko - dąbrowskiego. Jeśli chcemy przystąpić do planowej akcji zwalczania żebractwa i włóczęgostwa to postanowienia o przymusie umieszczania żebraków i włóczęgów w przytułkach i w domach pracy przymusowej należy wprowadzić na terenie całego kraju, gdyż wówczas umożliwi się żebrakom i włóczęgom przenoszenie się na teren innego województwa, na którym nie obowiązują jeszcze postanowienia o przymusowym umieszczeniu ich we wspomnianych zakładach.

Narzuca się pytanie, czy w związku z rozpoczęciem akcji zwalczania żebractwa i włóczęgostwa, połączonej z przymusem umieszczenia żebraków i włóczęgów w zakładach, wzrośnie obciążenie związków samorządowych. Niewątpliwie wzrośnie, bo jeśli się dotychczas nic w tej sprawie nie robiło, to i wydatków związki samorządowe nie miały, ale cierpi wskutek tego gospodarka narodowa, w której zdolni do pracy żebracy i włóczędzy biorą udział tylko w charakterze pasożytów. Jednakże zbyt wielkich obciążeń z tego tytułu nie należy się spodziewać, gdyż zdolni do pracy żebracy i włóczędzy zaprzestaną żebrać w obawie przed umieszczeniem ich w domach pracy przymusowej. Zaprzestaną również uprawiania procederu żebractwa i włóczęgostwa niezdolni do pracy, a posiadający środki do życia, w obawie przed karą więzienia. Niezdolni do pracy i nie posiadający środków do życia żebracy i włóczędzy będą umieszczeni w przytułkach na koszt zobowiązanych do ich utrzymania t. j. krewnych lub gminy.

Samo prowadzenie przez związki samorządowe wyżej wspomnianych zakładów nie będzie następczo poważniejszych trudności, zwłaszcza, że Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej udziela związkom samorządowym dotacji na cele opieki nad dorosłymi, ponadto zakłady te mogą być czynne w ośrodkach rolnych, powstałych w wyniku przeprowadzonej reformy rolnej, a więc w większości wypadków będą samowystarczalne. Zorganizowanie jednak domów pracy przymusowej wymaga większych wydatków i bez pomocy finansowej Państwa się nie obejdzie.

ST. KARPIŃSKI

Nowe zadania Komisji Kontroli Cen

Funkcjonująca przy radach narodowych komisja kontroli cen spełnia z punktu widzenia społecznego bardzo doniosłe zadanie. Powołana do życia rozporządzeniem Rady Państwa z dn. 18.VI.47 r. w związku z ustawą z dnia 2.VI.47 r. o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym, Komisja ma za zadanie, sama lub za pośrednictwem kontrolerów społecznych współdziałać z organami powołanymi do zwalczania drożyzny oraz organizować i koordynować kontrolę w przedmiocie przestrzegania przepisów wyżej wspomnianej ustawy. W tym celu pozostaje ona w ścisłym kontakcie z miejscowymi organizacjami społecznymi, z miejscową komisją notowań, z miejscową komisją cennikową i wreszcie z właściwą delegaturą Ko-

misji Specjalnej. W wypadku stwierdzenia nadużyć przysługuje komisji kontroli cen szereg uprawnień w dziedzinie zalecania i stosowania kar. Składa więc komisja kontroli cen wnioski do Komisji Specjalnej w przedmiocie ukarania winnego grzywną, obozem pracy, zamknięciem przedsiębiorstwa, pozbawieniem go uprawnień handlowych, ogłoszeniem w prasie i t. d.

W wyjątkowych lub niecierpiących zwłoki wypadkach komisja kontroli cen może na wniosek przedstawiciela delegatury Komisji Specjalnej dokonać zajęcia majątku oskarżonego, zamknąć czasowo przedsiębiorstwo oraz zarządzić sprzedaż na rachunek oskarżonego towarów, ulegających szybkiemu psuciu.

Z tego krótkiego zestawienia widać, że zarówno obo-

wiązki jak i uprawnienia komisji kontroli cen są duże. Bywają jednak momenty, kiedy zadania komisji nabierają znaczenia szczególnego. Do takich należą np. okresy przedświąteczne, kiedy każdy musi zaopatrzyć się w większą niż zwykle ilość artykułów spożywczych, normalnie rzadko przez ogół konsumowanych i występujących niekiedy w ilościach na ogół mniejszych niż pozostałe produkty. Ujawniająca się w takich wypadkach nagminnie chęć łatwego i znacznego zarobku wśród przeważającej części świata kupieckiego musi być przez komisję ostro i skutecznie zwalczana.

Bardzo pożądana dla świata pracy dotychczasowa działalność komisji kontroli cen, mająca ponadto wysoką wartość z punktu widzenia ogólnie - państwowego wzrośnie ogromnie w związku z zamierzonym całkowitym zniesieniem od 1 stycznia 1949 roku zaopatrzenia kartkowego.

Nie trudno przewidzieć, że wobec słabego jeszcze do tej pory rozwoju spółdzielczości w naszym kraju i niedostatecznej rozbudowy odpowiednich państwowych punktów zaopatrujących ludność w artykuły pierwszej potrzeby, prywatna inicjatywa, w chwili gdy w przeważającej części na nią spadnie ten obowiązek, z pewnością będzie chciała wykorzystać tę okazję dla łatwego bogacenia się.

Wobec tego i działalność komisji kontroli cen musi nabrać innego wyrazu. Muszą być zwiększone jej kadry, doprowadzona do perfekcji organizacja, przyspieszone tempo prac.

Członkowie komisji muszą wreszcie zdać sobie sprawę z tego, że ich rola i zadanie, do tej pory ogromne, teraz nabierają charakteru szczególnego. Służba ich bowiem od tej chwili nabiera cech bezpośredniego dopomagania tym wszystkim spośród milionów rzesz pracujących, którzy, gdyby musieli płacić spekulanckie ceny kupcom, nie byłiby w stanie utrzymać siebie i swych rodzin.

Rady narodowe winny dobierać do prac w komisjach ludzi wysoko uspołecznionych, którzy wykonując powierzone im zadanie nie kierowałyby się interesem „biednego kupca“, którego nie wypada „krzywdzić“, lecz mieli by przed oczyma interes tych wszystkich ciężko pracujących, w których imieniu występują i do których przecież i sam członek komisji najczęściej się zalicza. Wreszcie do zadań rad narodowych należy sprawa odnowienia zorganizowania obsługi biurowej dla prac komisji kontroli cen.

Rady narodowe, dołożą odpowiednich w tym kierunku starań, by praca tych komisji stała się bardziej wydajną i owocną dla społeczeństwa.

Z doświadczeń działacza terenowego

JERZY OKUNIEWICZ

Insp. Warsz. Woj. R. N.

O wzajemną wymianę spostrzeżeń w pracy inspektorów terenowych

Zamieszczona poniżej wypowiedź insp. Jerzego Okuniewicza ma — zgodnie z apelem autora — rozpocząć stałą wymianę doświadczeń działaczy i funkcjonariuszów terenowych rad narodowych. Wypowiedzi będziemy zamieszczali na zasadach wolnej trybuny, zastrzegając jedynie redakcji prawo odpowiedniego ustosunkowania się do nadsyłanych uwag i ewentualnego zaopatrywania ich wyjaśnieniami i komentarzami.

Nową rubrykę polecamy uwadze naszych czytelników, prosząc o najszerszą współpracę.

Aparat inspektorów przy prezydiach wojewódzkich i powiatowych rad narodowych nie ma zbyt długiej tradycji. Praca została rozpoczęta w terenie z chwilą wejścia w życie okólnika Kancelarii Rady Państwa Nr 20, który wysunął ramowe zasady pracy tych inspektorów.

Warszawska Wojewódzka Rada Narodowa posiada 2-ch inspektorów. Już krótki, kilkumiesięczny okres działalności praktycznej wskazuje na niedociągnięcia, wynikające z braku jednolitej metody pracy. Każdy z inspektorów naszego województwa ma pewną praktykę społeczną lub urzędniczą. Doświadczenie — rzecz zrozumiała — wywiera duży wpływ na styl pracy.

Nie negując przydatności inspektorów — urzędników, stwierdzić należy, że w odniesieniu do inspektorów rad narodowych decydują i nadal będą decydowały kwalifikacje społeczne.

Biorąc dla ilustracji pracę przodujących inspektorów w 2 powiatach woj. warszawskiego, łatwo zau-

waża się różnice wynikające z odmiennego nastawienia do pracy. Jeden z nich jest byłym, bardzo dobrym, inspektorem samorządu gminnego w tymże powiecie. Inspektor ów dobrze bada stronę formalną, ale człowieka, który jest najważniejszy, w swej pracy nie widzi. W gminach zdarzają się nadużycia. Na ślad ich wpadają same komisje gminne bez inicjatywy i udziału inspektora. Inspektor ten nie umie znaleźć drogi do wyrwania się z urzędniczej rutyny. I nie znajdzie jej bez opieki czynnika społecznego w radzie narodowej.

Drugi inspektor jest nie tylko urzędnikiem, ale i społecznikiem. Jego praktyka w pracy społecznej daje mu ważny atut — właściwe podejście do człowieka. Nie ograniczając się do śledzenia „za papierkami“, zdołał mimo krótkiego okresu pracy nawiązać właściwy kontakt z kontrolą społeczną w gminach i uwolnić cztery gminne rady narodowe od elementu obcego, który dostał się do rad i korzystając ze stanowiska przyczyniał się do wyzysku biedoty wiejskiej.

Podobnych przykładów z dotychczasowej praktyki inspektorów terenowych możnaby wiele przytoczyć. Drogowskazem, który ma służyć inspektorowi w jego pracy, winna być troska o człowieka.

Krótkie uwagi niniejsze mają na celu zapoczątkowanie dyskusji wokół poruszanych zagadnień na łamach dwutygodnika „Rada Narodowa“ ze strony kolegów inspektorów rad terenowych.

Żadna instrukcja nie jest ani wiecznie młoda, ani stale aktualna. Dlatego koniecznym warunkiem poprawienia naszej pracy i nadążania za życiem politycznym jest wzajemna wymiana spostrzeżeń.

Z życia samorządu

POŻEGNANIE GEN. ALEKSANDRA ZAWADZKIEGO PRZEZ WOJ. R. N. W KATOWICACH

W związku z reorganizacją pracy Komitetu Centralnego P.P.R. gen. Aleksander Zawadzki opuścił swe dotychczasowe stanowisko wojewody śląsko - dąbrowskiego, aby poświęcić się całkowicie pracy partyjnej w charakterze członka Biura Politycznego i Sekretariatu KC PPR.

Wojewódzka Rada Narodowa w Katowicach żegnała ustępującego wojewodę na nadzwyczajnym posiedzeniu, które odbyło się w sali Filharmonii Katowickiej w dniu 30 października r. b.

Przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej poseł Tkocz przypomniał pierwsze inauguracyjne posiedzenie tej Rady 8 maja 1945 r. które otworzył gen. Zawadzki słowami: „Otwieram inauguracyjne posiedzenie Wojewódzkiej Rady Narodowej w chwili historycznej dla naszego narodu i dla narodów całej Europy“.

Przez 3 lata gospodarzem województwa był Wojewoda Zawadzki. W najcięższych powojennych warunkach rozwiązywał zagadnienia polityczne, gospodarcze i kulturalne. Przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej podkreśla to dobitnie w swej pożegnalnej mowie. Cytujemy poniżej wyjątki tej mowy:

„Zasługi Twoje, Wojewodo, są olbrzymie. I pomimo, że miałeś do rozwiązania zagadnienia wielkiej wagi, nie zapominałeś o na pozór błahych sprawach, nie zapominałeś o pomocy dla szkół, o mieszkaniach dla robotników, wykrywałeś wszystkie punkty zapalne i bolączki naszego województwa. I jeżeli spojrzeć na wyniki pracy w ciągu tych blisko 4 lat, na to wszystko co zostało zrobione i odbudowane, to wszędzie tam pozostały niewątpliwie ślady Twojej ręki.

...Z jego własnej inicjatywy i przy jego dużej pomocy odbudowaliśmy przemysł węglowy i hutniczy. Powstały masy domów dziecka, które znalazły opiekę władz państwowych, dzieci, które podczas wojny straciły rodziców, te sieroty znalazły właściwe miejsce w domach dziecka i przy czynnym udziale Wojewody Zawadzkiego zostały zorganizowane RTPD i ChTPD.

Najważniejszą sprawą, którą załatwił ob. Wojewoda na terenie naszego województwa, to są dwie wyższe uczelnie: Politechnika i Akademia Lekarska. Nie było nigdy na naszym terenie wyższej uczelni inie mogło być, bo sanacyjne władze przedwojenne nie przywiązywały wagi do elementu robotniczego w tym województwie. I dopiero wtedy, kiedy Wojewodą został górnik, człowiek o dużym doświadczeniu i zrozumieniu, tutaj, w tym arsenale klasy robotniczej, została stworzona wyższa uczelnia. To ma do zawdzięczenia nasza ludność i klasa robotnicza właśnie naszemu Wojewodzie, który niestety musi od nas odejść. Odwołują go władze na wyższe stanowisko. Bo tutaj tyle zrobił, że rzucił się w oczy władzom centralnym, więc z żaloscia, ale musimy się z tym pogodzić.

Równie ważną drugą sprawą, której stworzenie mamy do zawdzięczenia ob. Wojewodzie Zawadzkiemu, to jest Fundusz Odbudowy Szkół, który z jego inicjatywy został zorganizowany. I tu już brak słów uznania. Wy wiecie najlepiej, wy z terenu, ile szkół zostało odremontowanych w tej akcji, ile szkół zostało nowowy-

budowanych. Nigdy przed wojną nie było takiej ilości szkół i nigdy nie znalazł się taki wojewoda, któryby postawił szkolnictwo, zwłaszcza szkolnictwo powszechne dla dzieci robotniczych, na takim poziomie. I to jest olbrzymia zasługa Generała Zawadzkiego.

Żegnamy Cię jako gospodarza, jako zasłużonego obywatela tutejszego województwa, jako człowieka, polityka, syna klasy robotniczej, którego powołano do spełnienia zadań we władzach centralnych, który będzie realizował te zadania, jakie nakreślił Generalny Sekretarz Polskiej Partii Robotniczej Prezydent Bolesław Bierut w ostatnim swoim orędziu“.

W SPRAWIE ZABEZPIECZANIA PRZED DEWASTACJĄ ZABYTKÓW KULTURY NARODOWEJ.

W okresie zniszczeń powojennych na porządku dziennym znajdują się fakty dewastacji zabytków naszej kultury narodowej oraz bierność niektórych organów powołanych do czuwania nad stanem tych zabytków.

Na pochwałę zasługuje działalność komisji kontroli społecznej przy Wojewódzkiej Radzie Narodowej w Krakowie, która wraz z przedstawicielami Wydziału Kultury i Sztuki przy Wojewódzkim Urzędzie w Krakowie, dokonała kontroli stanu utrzymania zabytkowego zamku i parku w Sucheju.

Kontrola ujawniła, że zniszczenia, jakim zamek i park uległy wskutek działań wojennych, nie zostały usunięte przez Dyрекcję Lasów Państwowych mającej w administracji wspomniany obiekt, co powodowało dalszą jego dewastację.

Aktywne wystąpienie komisji kontroli społecznej ujawniło brak dostatecznego nadzoru w administracji zabytkami naszej kultury narodowej i w porę zasygnalizowało właściwym władzom karygodne niedbalstwo, które mogło spowodować zupełną dewastację zamku w Sucheju, a co za tym idzie utratę zabytku historycznego.

Z całą bezwzględnością należy potępić opieszałość powodującą ubytek w naszym dorobku kultury narodowej.

M. R. N. W ZABRZU WYJAŚNIA

W związku z notatką umieszczoną w „Radzie Narodowej“ nr. 20, (134) Rok V str 13, z dnia 15.10.1948 r. „Błędne Metody Pracy Komisji Kontroli Społecznej w Zabrze“, Prezydium MRN wyjaśniło, że komisja kontroli społecznej w Zabrzu, zgodnie z okólnikiem Kancelarii Rady Państwa nr 22, z dnia 17. 3. 1948 r. w dniu 1.6.1948 r. przeprowadziła kontrolę inwentaryzacji za rok 1947 na Kop. „Ludwik“. Kontrola ta była ściśle związana ze sprawami administracyjnymi. Protokół z przeprowadzonej kontroli, zgodnie z poleceniem zawartym w wyżej cytowanym okólniku, został przesłany Głównemu Inspektorowi przy Centralnym Zarządzie Przemysłu Węglowego w Katowicach. Kontrola Kop. „Ludwik“ odnośnie bezpieczeństwa, warunków pracy, oszczędności i zapobiegliwości, jest zaplanowana na IV kwartał br.

OCZYSZCZANIE RAD GMINNYCH W POW. AUGUSTOWSKIM.

Z inicjatywy Powiatowej Rady Narodowej w Augustowie została podjęta akcja oczyszczania składu gminnych rad narodowych z elementów spekulacyjnych i bogaczy wiejskich.

W tym okresie członkowie Prezydium P. R. N. byli obecni na wszystkich posiedzeniach rad terenowych, gdzie wskazywali na szkodliwą działalność niektórych członków rad, a nawet członków prezydiów tychże rad. W wyniku tej akcji zostało wykluczonych z rad terenowych 63 członków (33%) bogaczy wiejskich lub ich popleczników.

Na miejsce usuniętych wprowadzono przez partię polityczną, Zw. Sam. Chłopskiej i inne organizacje społeczne, nowych członków: jak robotników rolnych oraz biednych i średniorolnych chłopów. Dają oni gwarancję, że będą stać na straży interesów biedoty wiejskiej i dopilnują sprawiedliwego opodatkowania bogaczy, którzy dotychczas, zasiadając w radach, cały ciężar przerzucali na biednych i średniorolnych chłopów, natomiast siebie ochraniali przez ukrywanie gruntów, ich fikcyjny podział lub powodowali umarzanie dla siebie podatków i wpłat na F.O.R.

AKCJA BIBLIOTECZNA I WALKA Z ANALFABETYZMEM W WOJ. ŁÓDZKIM.

Za sumę 6 milionów złotych zapreliminowaną w budżecie dodatkowym Woj. Związku Samorządowego zakupiono dla gmin 50 zestawów bibliotecznych po 300 książek (324 tomy). Ponadto organizuje się 2 kursy dla bibliotekarzy.

Na walkę z analfabetyzmem zapreliminowano w budżecie dodatkowym Woj. Związku Samorządowego 3,5 miliona złotych. Kredyt ten będzie wykorzystany jesienią i zimą r. b.

ŁÓDZKA WOJEWÓDZKA RADA NARODOWA BADA SKŁAD SPOŁECZNY P. R. N.

Przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej i niektórzy członkowie Prezydium w ciągu ostatnich tygodni wyjeżdżali w teren, celem zbadania składu społecznego powiatowych rad narodowych. Wprowadzono szereg zmian w składzie osobowym powiatowych rad narodowych.

Przegląd prasy samorządowej

Październikowy (10) numer „SAMORZĄDOWCA” poświęcony jest zagadnieniu pogłębienia przyjaźni polsko - radzieckiej, a niezależnie od tego przynosi szereg prac dotyczących zagadnień samorządowych.

Na treść numeru składają się m. in. następujące prace: „Bliżej i konkretniej wnikać w codzienne troski robotnika” „Związek Radziecki — nasz sąsiad i sojusznik”, „Wystawa Ziem Odzyskanych”, „Andrzej Żdanow”.

Część ogólna numeru — to przegląd ustawodawstwa, przegląd kulturalno - oświatowy, porady i odpowiedzi, wczasy w Bułgarii i Czechosłowacji i sport.

Sierpniowy (8) numer „GAZETY ADMINISTRACJI” podaje szereg prac dotyczących zagadnień prawa administracyjnego.

Znajdujemy w nim artykuł prof. dr Stefana Rozma-

ROZWIĄZANIE BYDGOSKIEGO WYDZIAŁU POWIATOWEGO.

Źle się działo w Bydgoskim Wydziale Powiatowym w zakresie sprawy podstawowej wagi państwowej, jaką jest podatek gruntowy.

Jak wykazały dochodzenia przeprowadzone przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Toruniu „technika pracy” Wydziału Powiatowego była niezbyt „równa”.

Wydział Powiatowy przy przyznawaniu ulg stosował dwie miary, ale nie takie, by z ulg korzystali małorolni chłopci, a w żadnym wypadku chłop bogaty, ale właśnie odwrotnie. Ulgi były stosowane bardzo liberalnie w odniesieniu do bogaczy, zwłaszcza o ile należeli oni nadto do Wydziału Powiatowego. Ob. Cukras Edward z Kruszyna, członek Wydziału Powiatowego, użytkujący gospodarstwo poniemieckie 65 ha (w tym 12 ha własnej ziemi) otrzymał decyzją Wydziału Powiatowego 50 proc. ulgi w podatku gruntowym na rok 1948.

Ob. Silarek Walerian, gm. Bydgoszcz Wieś, właściciel 80 ha otrzymał 25% ulgi, choć... Zarząd Gminny wnosił o oddalenie jego wniosku.

Ob. Gordon Helena, gospodarstwo 70 ha, otrzymała 25 proc. ulgi na mocy decyzji Wydziału Powiatowego.

Ob. Wojtynowski Piotr, gm. Witelno, mający gospodarstwo 45 ha, 2 konie, 2 krowy, 4 świnie, mocą decyzji Wydziału Powiatowego uzyskał 50 proc. ulgi.

Tych, rażących przykładów bezceremonialnego łamania ustaw Polski Ludowej z krzywdą dla Skarbu Państwa i dla wielkiej rzeszy chłopów małorolnych można przytoczyć więcej w działalności Wydziału Powiatowego Bydgoskiego.

Tym praktykom położyła kres Pomorska Wojewódzka Rada Narodowa, która korzystając z uprawnień art. 35 § 1 dekretu z 23.XI. 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego, rozwiązała Bydgoski Wydział Powiatowy.

W uzasadnieniu uchwały Wojewódzka Rada Narodowa słusznie podaje, iż działalność Bydgoskiego Wydziału Powiatowego jest sprzeczna z zasadniczą linią polityki Rządu, wskazuje na faworyzowanie kapitalistów wiejskich.

Uchwała powyższa stwierdza także, iż skład Wydziału Powiatowego nie odzwierciedla rzeczywistego układu społecznego.

ryna o pracach Konferencji Międzynarodowego Instytutu Nauk Administracyjnych w Kopenhadze, dr Jerzego Starościaka „Z zagadnień uspołecznienia administracji” oraz prof. dr Władysława Namysłowskiego „Obrazowe zarządzenia w prawie administracyjnym”.

Numer zawiera ponadto prace: „Unormowanie wysokości czynszów mieszkaniowych — dr Mariana Buzińskiego „Charakter prawny normy wyłączeniowej w dekrecie o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju” — dr Stanisława Pawłowicza, „O zakresie działania kontroli wewnętrznej” — inż. Kazimierza Sawickiego, „Metody szkolenia pracowników” — Jana Kościółka oraz „Uwagi o szkoleniu pracowników biur ewidencji ludności” — Tadeusza Kosmali.

Numer uzupełnia przegląd ustawodawstwa, czasopism, opinie i porady prawne oraz kronika.

T. H.

Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościaka

Wydział Powiatowy w Węgrowie prosi o wyjaśnienie wątpliwości w związku z poradą prawną udzieloną zarządowi gminy w Ligowie w przedmiocie stosowania ulg przy opłacaniu podatku gruntowego na mocy art. 12 ust. 2 dekretu o podatkach komunalnych a wydrukowaną w numerze 19 dwutygodnika „Rada Narodowa“ z dnia 1.X.1943 r. Zarząd gminy w Ligowie prosił o odpowiedź na następujące pytanie: czy w wypadku niżenia ponad 20% ogólnej sumy wymiaru podatku gruntowego na mocy art. 12. ust. 2 dekretu z dnia 20 III 1946 r. o podatkach komunalnych (Dz. U. Nr. 40/47 poz. 193) podlega zatwierdzeniu władzy nadzorczej cały odsetek przyznanej ulgi czy też ta jej część, która wychodzi poza zasadniczą normę 20%?

Jak widać z powyższego pytania ograniczało się ono tylko do stosowania ulg w wydatkach, przewidzianych w art. 12 ust. 2. dekretu o podatkach komunalnych nie zaś do wypadków, przewidzianych w tymże artykule w ustępie 4.

Z zestawienia przepisów art. 12 ust. 2 i art. 12 ust. 4 wynika, iż pierwszy z nich traktuje o zmniejszeniu podatku gruntowego przed jego wymiarem, drugi przepis, natomiast przewiduje zmniejszenie podatku gruntowego po jego wymiarze.

Pytanie Zarządu Gminy w Ligowie wyraźnie ograniczało się do wypadków zmniejszenia podatku gruntowego przed jego wymiarem i dlatego też porada prawna wydrukowana w Nr. 19 „Rady Narodowej“ z dnia 1.X.48 r. w odpowiedzi na powyższe pytanie odnosi się tylko do wypadków przewidzianych w powołanym przepisie art. 12 ust. 2 tj. do stosowania ulg przed wymiarem podatku i nie porusza wypadków przewidzianych w art. 12 ust. 4 gdyż nie były one objęte zapytaniem.

Brzmienie art. 12 ust. 4 nie budzi żadnych wątpliwości, gdyż wyraźnie stanowi, że zmniejszenie podatku gruntowego może nastąpić nie tylko przed wymiarem ale również po wymiarze podatku, pod warunkiem uzyskania zgody władz odwoławczych.

Nieporozumienie wynika stąd, iż Wydział Powiatowy w Węgrowie błędnie twierdzi, iż stosowanie ulg, w podatku gruntowym po jego wymiarze może nastąpić na podstawie art. 12 ust. 1 i 2, podczas gdy w myśl dekretu, zmniejszenie podatku gruntowego po jego wymiarze może nastąpić wyłącznie na podstawie art. 12 ust. 4 dekretu o podatkach komunalnych.

P. Segalewicz

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wolsztynie zapytuje, czy wybór nauczyciela publicznej szkoły powszechnej do Prezydium Gminnej Rady Narodowej wymaga uprzednio uzyskania zgody od Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w myśl art. 13 par. 1. ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych.

Odpowiedź:

Wybór nauczyciela publicznej szkoły powszechnej na członka prezydium rady narodowej nie wymaga uprzedniej zgody prezydium rady narodowej wyższego stopnia.

Uzasadnienie:

Artykuł 35 ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych odnośnie szkolnictwa, dotyczy tylko osób takich jak np. inspektor szkolny, kurator, wizytator. Intencją tego przepisu było wyeliminowanie wpływów osób zatrudnionych w administracji państwowej na czynności rad narodowych. Nauczycieli, ze względu na charakter ich pracy, nie możemy zaliczyć do pracowników administracji podpadających pod przepis art. 13 par. 1 ustawy z 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych.

mgr. T. Hattewski

Zarząd Miejski w Ślesinie zapytuje:

Czy w związku z przepisami dekretu z dnia 28. VII. 1948 r. o najmie lokali (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 259) lokale użytkowe, znajdujące się w nieruchomościach mieszkalnych (w budynku znajdują się lokale mieszkalne i użytkowe), będących pod zarządem Zarządu Miejskiego, podlegają obciążeniom wpłatami na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej, jeżeli z art. 17 wspomnianego dekretu wynika, że dla zarządu nieruchomości mieszkalnych, stanowiących własność związków samorządu terytorialnego lub przekazanych mu w zarząd, z reguły tworzy się przedsiębiorstwa samorządowe o własnych budżetach, ustalonych w myśl odrębnych przepisów.

Odpowiedź:

Lokale użytkowe, znajdujące się w nieruchomościach, będących pod zarządem Zarządu Miejskiego, podlegają wpłatom na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej.

Uzasadnienie:

Przewidziane w art. 17 dekretu o najmie lokali (Dz. U.R.P. Nr 36 p. 259) utworzenie przedsiębiorstw samorządowych dla zarządu nieruchomości, stanowiących własność związków samorządu terytorialnego, ma na celu ujednoczenie usprawnienia administracji tego rodzaju nieruchomościami.

Przepis ten natomiast nie ma wpływu na wysokość komornego pobieranego od lokali mieszkalnych lub użytkowych, znajdujących się w nieruchomościach samorządowych, jak też na wysokość wpłat na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej.

Odrębność bowiem przepisów, o których wspomina cytowany art. 17, dotyczy sprawy ustalania budżetów, wymienionych wyżej przedsiębiorstw samorządowych.

Dla wyczerpania zagadnienia nadmieniam, że sprawę zwolnień od wpłat lokali użytkowych na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej obszernej normuje § 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29. IX. 1948. (Dz. U.R.P. Nr 49 poz. 374).

Przepis ten w szczególności przewiduje zwolnienie od wpłat na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej przedsiębiorstw i instytucji samorządowych, bądź znajdujących się pod zarządem samorządowym.

J. B. Żakiewicz

Wiadomości urzędowe

DO PREZYDIÓW WOJEWÓDZKICH RAD NARODOWYCH I MIEJSKICH RAD NARODOWYCH (ZAINTERESOWANYCH)

W sprawie polepszenia komunalnych warunków bytu klasy robotniczej

Zainicjowana przez Radę Państwa i prowadzona przez miejskie i wojewódzkie rady narodowe akcja polepszenia komunalnych warunków bytu klasy robotniczej, oparta na otwartym przez Radę Państwa dwumiliardowym kredycie dotacyjnym, dać może zamierzone wyniki tylko wtedy, gdy realizacja tej akcji odpowiadać będzie w pełni celom, warunkom oraz intencji, zawartym w uchwale Rady Państwa z dnia 15 września 1948 r., a rozwiniętym w pismach c.kólnych Kancelarii Rady Państwa z dnia: 20 września rb. L. VIII/630/48, 25 września rb. L. XI/3509/48 i 4 października 1948 r. L. VIII/754/48.

Szybkie tempo, jakie nadane musiało być robotom, podejmowanym w terenie na podstawie wspomnianej uchwały Rady Państwa, wykluczało możliwość wszechstronnej oceny odgórnie przez Kancelarię Rady Państwa celowości i realności robót, projektowanych przez poszczególne miasta i dlatego też powołane zostały miejskie i wojewódzkie komisje nadzwyczajne, które czuwać mają nad celowością i racjonalnością tych robót. Z przytoczonych wyżej zarządzeń jasno wynika i komisje nadzwyczajne powinny to sobie uświadomić, że odpowiadają one za należyte i zgodne z uchwałą Rady Państwa zużycie skierowanych na ich teren funduszy z tego kredytu.

Przeprowadzone w ostatnich dniach doraźne inspekcje robót, podejmowanych w ramach omawianej akcji przez niektóre miasta, wykazały, że komisje nadzwyczajne nie zawsze stoją na wysokości zadania, gdyż dopuszczają do podejmowania robót, w zasadzie może potrzebnych, a nawet pilnych, ale nie mieszczących się w ramach niniejszej akcji. Odnosi się wrażenie, że komisje te wychodzą z założenia, iż sumy, przyznane w ramach kredytu dwumiliardowego odnośnym terenom na podstawie niezawsze gruntownie przemyślanych wniosków, muszą być na tych terenach zużyte nawet wówczas gdy się okaże, że niektóre roboty objęte wnioskami nie mogą być obecnie zrealizowane i dlatego dopuszczają do przeznaczania zbywających sum na cele, które akcją Rady Państwa nie są objęte.

Stanowisko powyższe jest bezwzględnie błędne, a praktyka taka niedopuszczalna.

Komisje nadzwyczajne powinny szczegółowo ustalić, jakie spośród projektowanych robót w ramach uchwały Rady Państwa — przy uwzględnieniu charakteru tych robót oraz stojących do dyspozycji środków technicznych — mogą być podjęte i zakończone w r. 1948 oraz — jakie sumy potrzebne są na wykonanie tych robót. Jeśli suma kosztów tych robót — po odliczeniu od niej ew. środków własnych

oraz po jej redukcji w razie ew. współdziałania zainteresowanej ludności w wykonaniu robót — okaże się mniejszą od sumy przyznanej dotacji, należy zaistniałą różnicę postawić niezwłocznie do dyspozycji Kancelarii Rady Państwa, a Kancelaria Rady Państwa spowoduje skierowanie odnośnych sum na inne tereny, które — ze względu na wyczerpanie kredytu dwumiliardowego — nie mogły już być akcją niniejszą objęte, a które mają do zaspokojenia potrzeby, mieszczące się bezwątpienia w ramach uchwały Rady Państwa i będą mogły być wykonane jeszcze przed końcem bież. roku.

Kancelaria Rady Państwa podkreśla, co już zaznaczyła w piśmie swym z dnia 4 października r. b. L. VIII/754/48, że winni niecelowego i nieracjonalnego zużycia kredytów z akcji niniejszej pociągani będą do surowej odpowiedzialności.

OKÓLNIK Nr 68

w sprawie funkcjonowania Wojewódzkich Komisji Planowania.

Celem wykonania ciężących na wojewódzkich radach narodowych zadań w zakresie planowania gospodarki publicznej powołane zostały — w myśl okólnika Kancelarii Rady Państwa z dn. 3 lipca 1948 r. Nr 48 — wojewódzkie komisje planowania. Komisje te pomyślane zostały jako organ pomocniczy Woj.R.N. przygotowujący do uchwalenia przez Woj.R.N. wnioski w zakresie planowania. Kancelaria Rady Państwa przywiązuje do należytego funkcjonowania tych komisji dużą wagę, dlatego też w wymienionym wyżej okólniku zastrzegła, że w skład komisji powinni być powołani najwybitniejsi działacze, znający warunki i potrzeby terenu.

Praktyka jednak wykazała, że nie wszystkie wojewódzkie komisje planowania stanęły na wysokości zadania i że członkowie niektórych komisji lekceważą sobie obowiązki, wynikające z przynależności do komisji. Według informacji, dostarczonych Kancelarii Rady Państwa przez Centralny Urząd Planowania, frekwencja członków w komisjach planowania w okresie układania Państwowego Planu Inwestycyjnego i Narodowego Planu Gospodarczego na r. 1949 najgorzej przedstawiała się w województwach: poznańskim, warszawskim i śląsko-dąbrowskim. Członkowie komisji w tych województwach z reguły absentowali się pod wszelkimi pozorami tak, że na szereg ważnych zebrań komisji jawili się jedynie — przewodniczący komisji i Dyrektor Biura Reg. C.U.P. jako sekretarz z urzędu. Rzecz jasna, że prace komisji planowania w tych warunkach nie mogły się rozwijać normalnie i komisje w układaniu planu inwestycyjnego i gospodarczego na r. 1949 nie odegrały tej roli, do jakiej były powołane.

Celem uzyskania materiału dla zorientowania się w dotychczasowych pracach wojewódzkich komisji planowania, Kancelaria Rady Państwa prosi prezydium wojewódzkich rad narodowych o nadesłanie Kancelarii w terminie do dnia 25 listopada r. b. odpisów protokółów wszystkich posiedzeń komisji planowania, odbytych od daty otrzymania wspomnianego na wstępie okólnika Nr. 48.

Przegląd ustawodawstwa

W okresie sprawozdawczym od dnia 19 X, do dnia 10. XI. 1948 r. zostały wydane numery 50 i 51 Dziennika Ustaw.

Pierwszy z nich z dnia 30 października 1948 r. zawierał następujące dekrety:

Pod poz. 381 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o zmianie ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

Dekret ten znosi nazwę funkcjonariusza państwowego oraz podziął zatrudnionych w cywilnej służbie państwowej na urzędników i niższych funkcjonariuszów oraz na kategorie. Zostaje natomiast wprowadzona nazwa dla zatrudnionych pracowników państwowych, podzielonych na grupy: 1) pracowników służb specjalnych, 2) pracowników służby ogólnej. Zostaje ustalona zasada, że mianowanie pracowników należy do właściwej władzy naczelnej, ma ona jednak prawo przekazania tego uprawnienia kierownikom władz i urzędów sobie podległych. Dekret ten wprowadza przepisy o ochronie kobiet — pracownic państwowych w okresie ciąży, zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami. Wreszcie zapewnia związkom zawodowym współudział w sprawach pracowniczych.

Pod poz. 382 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o zmianie dekretu z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych. Dekret ten przedłuża termin uprawnień, przewidzianych dla władz naczelnych w art. 10 (swobodne uznanie władz w przeprowadzeniu zmian w sytuacji służbowej pracownika) nowelizowanego dekretu do dnia 31. XII. 1950 r.

Pod poz. 383 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o zmianie dekretu z dnia 28 lipca 1948 r. o najmie lokali. Dekret ten zwalnia od płacenia podwyższonego komornego, przewidzianego w art. 2 dekretu o najmie lokali najemców pracowników państwowych lub samorządowych, jeżeli są oni podatnikami podatku obrotowego: 1) z tytułu pełnienia obowiązków w publicznej służbie wymiaru sprawiedliwości (np. biegli sądowi, notariusze), 2) z tytułu umów o dzieło z władzą państwową lub samorządową (np. inżynierowie i technicy budowlani). Ponadto dekret przewiduje możliwość podniesienia czynszów za lokale użytkowe za zgodą władzy czynszowej o wysokość kwoty wpłaty na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej, chyba, że strony umówią się inaczej i umowa ta zostanie stwierdzona pismem.

Pod poz. 384 dekret z dnia 24 października 1948 r. o właściwości władz i postępowaniu w sprawie roszczeń byłych dzierżawców nieruchomości ziemskich z tytułu przejętego przez Państwo inwentarza. Dekret przewiduje, że dla orzekania w sprawach wymienionych roszczeń powołany jest Minister Rolnictwa i Reform Rolnych. Roszczenia należy zgłaszać w terminie 6 miesięcy od wejścia w życie dekretu do właściwych władz wojewódzkich pod rygorem ich utraty. Postępowanie sądowe w takich sprawach niezakończony umarza się.

Pod poz. 385 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o zmianie dekretu z dnia 8 listopada o organizacji samorządu zawodowego lekarskiego, lekarsko-dentystycznego i aptekarskiego upoważnia Ministra Zdrowia do ustalenia terminów pierwszych wyborów do organów wspomnianego samorządu.

Pod poz. 386 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o sprzedaży nieruchomości Skarbu Państwa, położonej w Opalenicy, pow. Nowy Tomyśl.

Pod poz. 387 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o zmianie ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim rozszerza grono osób uprawnionych do zaopatrzenia inwalidzkiego, w szczególności na autochtonów, którzy uzyskali obywatelstwo polskie oraz na zrehabilitowanych z zarzutu odstępstwa od narodowości. Ponadto dekret

rozszerza uprawnienia inwalidów oraz powołuje Państwową Radę Inwalidzką, jako organ doradczy Ministra Pracy i Opieki Społecznej dla spraw inwalidzkich.

Pod poz. 388 — dekret z dnia 2 października 1948 r. o tworzeniu Głównych Instytutów Naukowo-Badawczych upoważnia Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania do tworzenia w drodze zarządzeń Głównych Instytutów Naukowo-Badawczych Przemysłu w celu prowadzenia prac badawczych w poszczególnych gałęziach przemysłu.

Pod poz. 383 — dekret z dnia 25 października 1948 r. w sprawie zmiany dekretu z dnia 26 października 1945 r. o rozbiórce i naprawie budynków zniszczonych i uszkodzonych wskutek wojny upraszcza postępowanie w sprawach wymienionych w tytule. W szczególności władze budowlane będą mogły nawet bez zgody właściciela dokonać rozbiórki zniszczonych budynków, jeżeli on do niej nie przystąpił, bądź też dalsze istnienie budynku jest sprzeczne z planem zagospodarowania. Ponadto władze budowlane będą mogły przydzielić do naprawy budynki bez wyznaczenia właścicielowi dotychczas wymaganego terminu do naprawy. Wystarczy ustalenie, że właściciel nie przystąpił do naprawy, bądź prowadzi ją opieszale.

Pod poz. 390 — dekret z dnia 25 października 1948 r. o odwróceniu i uporządkowaniu wojskowej ewidencji rezerw osobowych przewiduje obowiązek rejestracji jednorazowej dla wszystkich mężczyzn urodzonych w latach 1900 — 1926, a ponadto w latach 1895 — 1926, o ile posiadają stopień oficerski. Ponadto do obowiązku rejestracji mogą być pociągnięte kobiety, urodzone w latach 1913 — 1926, o ile odbywały służbę wojskową, bądź posiadają zawód, który zakwalifikowałby je do służby pomocniczej.

Rejestrację przeprowadzą wojskowe komisje rejestracyjne, złożone z oficerów, wymienionych przez władze wojskowe, oraz z przedstawicieli administracji oraz lekarzy.

Dekret nakłada na zarządy gmin miejskich i wiejskich obowiązek sporządzenia w 3 egzemplarzach listy osób zamieszkałych w gminach, a podległych rejestracji. Dla użytku rejonowych komend uzupełnień, zarządy gmin są zobowiązane do prowadzenia stałej ewidencji osób, podlegających obowiązkowi wojskowemu. Zarządzenia Ministrów Obrony Narodowej, Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych określa sposób sporządzenia list i prowadzenia ewidencji.

Ponadto Nr 50 Dz. U. R. P. zawiera szereg rozporządzeń wykonawczych właściwych Ministrów w zakresie spraw podatkowych, komunikacyjnych, organizacji szkolnictwa, służby zdrowia, podziału administracyjnego, a wreszcie odnośnie wykonania dekretu o najmie lokali.

To ostatnie rozporządzenie z dnia 23 października 1948 r. pod poz. 398 zawiera ściśle określenie wyrażań, zawartych w samym dekrecie. W szczególności ustala się, że lokalem mieszkalnym jest każdy lokal używany na cele mieszkalne, a użytkowym ten, który z uwagi na położenie bądź wyposażenie techniczne jest przeznaczony na cele przemysłowe, handlowe, biurowe itp. Rozporządzenie wyjaśnia, że przepisy o najemcach stosuje się odpowiednio do podnajemców. Wreszcie wyjaśnia, jakie części lokalu zaliczą się do powierzchni użytkowej.

Z pozostałych rozporządzeń zwraca uwagę rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 5 października 1948 r. pod poz. 394, które przesuwa datę płatności II raty podatku gruntowego za rok 1948 — płatnej w ziemiopłodach — do dnia 31 grudnia 1948 r.

Następny Nr 52 Dziennika Ustaw R. P. z dnia 6 listopada 1948 r. zawiera trzy umowy międzynarodowe między Polską a Węgrami o przyjaźni i pomocy oraz współpracy gospodarczej i kulturalnej. Ponadto znajduje się szereg oświadczeń rządowych o ratyfikacji wspomnianych umów.

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr 3 Kancelaria Rady Państwa, tel. 89000, wewn. 263.

Redaguje Komitet — Redaktor przyjmuje interesantów codziennie od 13—15.

Prenumerata 1 egz. kwartalnie 126 zł.

Konto PKO I-6800

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“, Warszawa, Daszyńskiego 16.

Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik“ Drukarnia Nr 2, Spółdz. Wyd. „Czytelnik“ Marszałkowska 3/5. B-57673